

“ยกระดับกลุ่มด้วยงานจัดการศึกษา”

<https://actlab.protestista.com/how-to-raise-a-group/>

คำว่า “กลุ่มจัดตั้ง” กินความกว้างกว่ากลุ่มปฏิบัติการเฉพาะกิจหรือกลุ่มศึกษาเฉพาะด้าน ในที่นี้กลุ่มจัดตั้งที่เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยในคำจำกัดความของ ActLab หมายถึงกลุ่มที่ทำงานทั้ง 3 ส่วนควบคู่กัน นั่นคือ งานจัดการศึกษา งานจัดองค์กร และลงมือปฏิบัติการ

กลุ่มจะยกระดับเติบโตและเข้มแข็งขึ้นก็ด้วยขบวนการทำงานทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นไปอย่างเข้มข้น ขาดขาดไหนหนึ่งไปไม่ได้ เช่นถ้าทำแต่งานจัดการศึกษากลุ่มก็จะกลายสภาพเป็นกลุ่มศึกษา ถ้ามุ่งงานจัดองค์กรก็จะไปสู่การเป็นชมรม ชุมนุม สโมสร องค์กร พรรค ขณะที่ถ้าทำแต่งานเคลื่อนไหวก็จะเป็นกลุ่มปฏิบัติการในประเด็นนั้นๆ

ยกระดับกลุ่มด้วยงานจัดการศึกษา

ปฏิบัติการ

กลุ่มจัดตั้ง

งานจัดการศึกษา

งานจัดองค์กร

- 1. วางจัดการศึกษา**
เพื่อเปิดมุมมองใหม่ๆ
เข้าใจภาษาชุดเดียวกัน
เติบโตทางความคิดไปด้วยกัน
- 2. ค่าย**
เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ ใช้ชีวิตรวมหมู่
ในสังคมจำลองอุดมคติที่มีเสรีภาพ
และความเท่าเทียม
(จึงไม่ใช่ค่ายทหาร ค่ายลูกเสือ
ค่ายคุณธรรม หรือค่ายไซตัส)
- 3. ลงพื้นที่**
เพื่อเปิดโลกทัศน์ให้ได้สัมผัส
รับรู้ปัญหาในสังคม ที่ไม่ใช่
อุดมคติหรือจำลองขึ้นมา
- 4. บ้านกลาง**
พื้นที่ส่วนรวมหรือคอมมูน
เป็นการใช้ชีวิตรวมหมู่ที่มีการสร้าง
ข้อตกลงร่วมกัน เป็นพื้นที่ปลอดภัย
ดูแลเยียวยา และเรียนรู้
- 5. วงธรรมชาติ**
เพื่อยกระดับเรียนรู้เติบโต
ผ่านความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ
ทำความรู้จักตัวตน ชีวิต
ความฝันของกันและกัน
- 6. ถอดบทเรียน**
หลังผ่านประสบการณ์หรือ
ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อก้าวไปข้างหน้า
อย่างมั่นคงแข็งแรง

ไม่ว่ากลุ่มศึกษา ชมรม/องค์กร หรือกลุ่มปฏิบัติการ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม แต่สิ่งที่เรากำลังนำเสนอในที่นี้คือการเป็น “กลุ่มจัดตั้งที่มีปฏิบัติการเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม”

งานจัดการศึกษาถือเป็นงานหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการจัดตั้งกลุ่ม เมื่อพูดถึงงานจัดการศึกษาบางคนอาจนึกถึงหนังสือเอกสารเป็นตั่งๆ ทฤษฎีความรู้ชวนหนักอึ้ง นักปรัชญานักคิดนักตีเบตมาเต็ม เครียดปวดหัวไม่สนุกจนขอโบกมือลาเลยก็มี

อันที่จริงงานจัดการศึกษามีหลายรูปแบบแล้วแต่กลุ่มจะออกแบบ เท่าที่ประมวลได้มี 6 รูปแบบดังนี้

1. วงจัดการศึกษา

มีเป้าหมายเพื่อเปิดมุมมองใหม่ ทำให้เข้าใจซุดภาษาเดียวกัน เติบโตทางความคิดไปด้วยกัน

เมื่อสมาชิกกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกันว่าอยากเรียนรู้เรื่องนี้ก็อาจเชิญวิทยากรมาจัดเวิร์กชอป จัดอบรม เสวนา ตั้งวงศึกษา เพื่อนสอนเพื่อน ดูหนังฟังเพลง อ่านหนังสือหรือเอกสารแล้วมาอภิปรายร่วมกันโดยอาจใช้ชุดคำถามดังนี้ งานชิ้นนี้เสนออะไร? / เราเห็นด้วยเรื่อง... เพราะ...? / เราไม่เห็นด้วยเรื่อง...เพราะ...? / เรายังไม่เข้าใจเรื่อง...? เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่างทั่วถึงและทุกคนได้เรียนรู้และเติบโตทางความคิดจากวงจัดการศึกษาแต่ละครั้ง

2. ค่าย

ค่ายคือการสร้างสังคมจำลองอุดมคติที่มีความเท่าเทียม มีเสรีภาพ มีการทำงานร่วมกัน มีบรรยากาศของการมีส่วนร่วม มีพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น มีการสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน ค่ายในแบบของเราจึงแตกต่างจากค่ายทหาร ค่ายลูกเสือ ค่ายคุณธรรม หรือค่ายที่ใช้ระบบโซตัสอำนาจนิยมเป็นศูนย์กลาง

การทำค่ายคือเครื่องมือหนึ่งของงานจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นค่ายอาสา ค่ายสร้าง ค่ายศึกษา ค่ายอบรม ฝึกทักษะ ค่ายสัมมนา สัมชชา ฯลฯ ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดการเชื่อมความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม สมาชิกได้ใช้ชีวิตรวมหมู่ ณ ช่วงขณะหนึ่ง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เติบโตทางความคิดไปด้วยกัน

3. ลงพื้นที่

การลงพื้นที่ที่มีหลายเป้าหมาย เช่น ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ต้องเข้าไปในพื้นที่เพื่อรู้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย หรือลงพื้นที่เพื่อจัดตั้งกลุ่มชาวบ้าน ลงพื้นที่เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมประวัติศาสตร์หรือเชื่อมสัมพันธ์กับชาวบ้านในพื้นที่นั้นๆ ตลอดจนลงพื้นที่เพื่อไปปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย

การลงพื้นที่เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้ได้เห็นได้สัมผัสได้รับรู้ประเด็นปัญหาในโลกความเป็นจริงที่ไม่ใช่อุดมคติหรือจำลองขึ้นมา

4. บ้านกลาง

“บ้านกลาง” หรือพื้นที่ส่วนรวม หรือคอมมูน เป็นการใช้ชีวิตรวมหมู่ที่มีการสร้างข้อตกลงร่วมกัน สมาชิกจะเผชิญกับภาวะโกลาหลเมื่อแต่ละคนแสดงความเป็นตัวเองออกมา ถ้ากลุ่มสามารถจัดการผ่านภาวะนี้ไปสู่ชุมชนจริงได้กลุ่มจะเติบโตร่วมกัน ดังได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ “พัฒนาการกลุ่ม 3 ชั้น” (<https://actlab.protestista.com/continue-or-separate/>)

บ้านกลางยังเป็นพื้นที่ปลอดภัย ดูแลเยียวยา และพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันของสมาชิก

5. วงจรชีวิต

มักเข้าใจกันว่าวงจรชีวิตก็คือวงจรเพลิงไหม้หรือวงเวียนงู ความจริงแล้ววงจรชีวิตมีเป้าหมายเพื่อยกระดับเรียนรู้เติบโตผ่านความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ขณะที่วงแหวนหรือวงไฟไม่ได้มีเป้าหมายดังกล่าว

วงจรชีวิตคือวงพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการในบรรยากาศที่เอื้อให้สมาชิกได้ทำความรู้จักตัวตน ชีวิต ความฝันของเพื่อน อาจเป็นในรูปแบบของการผลัดกันอ่านบทกวี ร้องเพลงร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อเรื่องต่างๆ อย่างอิสระ นอกจากสร้างความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกแล้วและยังสามารถขยายสมาชิกให้เพิ่มขึ้นกว่าเดิมได้อีกด้วย

เนื่องจากวงจรชีวิตไม่ได้มีการกำหนดข้อตกลงกติการ่วมกันอย่างชัดเจนจึงอาจทำให้มีใครบางคนผูกขาดวงโดยใช้ความอาวุโสรุ่นพี่ สมาชิกควรช่วยกันทำให้วงจรชีวิตมีบรรยากาศที่ทุกคนได้สนทนากันอย่างเท่าเทียม

6. ถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนทุกครั้งหลังจากกลุ่มผ่านประสบการณ์หรือทำกิจกรรมร่วมกันจะช่วยนำพากลุ่มให้เติบโตทางความคิดและก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงแข็งแรง

อ่าน 9 ขั้นตอนถอดบทเรียนเพื่อพัฒนากลุ่มและวางแผนงาน (<https://actlab.protestista.com/always-aar/>)

Act Lab

.....

Activist Laboratory Thailand

ห้องทดลองนักกิจกรรม

พื้นที่ทดลองไอเดียใหม่ๆ ในการเคลื่อนไหวทางสังคม

อ่านเพิ่มเติม <https://actlab.protestista.com/organize-handbook/>